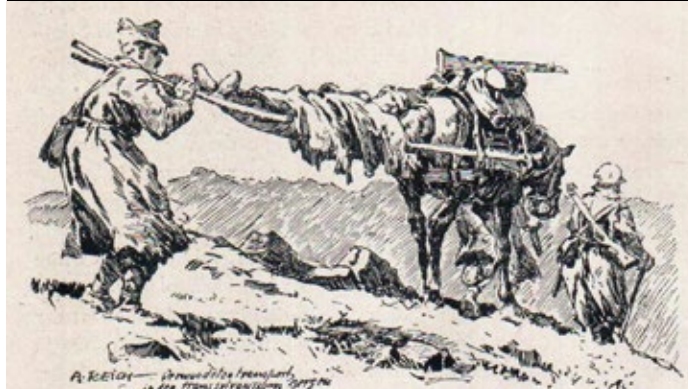


Anexa 2 / Brancardieri români transportând răniții la punctele de prim-ajutor  
(Albert Reich, *Durch Siebenbürgen und Rumänien*, Verlag Lucas, München, 1918, p. 36)



## *Preoți vâlceni la Războiul pentru Reîntregirea Neamului (1916–1919)*

În condițiile intensificării acțiunilor destinate realizării dezideratului desăvârșirii unității statal-naționale, precum și a evoluției situației de pe fronturile europene, la 14/27 august 1916, Consiliul de Coroană a hotărât declararea stării de război între România și Austro-Ungaria, al cărei unic scop consta în eliberarea teritoriilor românești aflate sub dominația acesteia și unirea lor la patria-mamă.

Încă de la declanșarea războiului, au fost transmise dispoziții de la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii și Mitropolitul Primat al României – dr. Conon Arămescu Donici, conform cărora „să se ia imediat măsuri ca, pretutindeni, preoții să binecuvânteze pe cei ce, cu atâta avânt, pleacă să se jertfească pentru mărirea și gloria neamului și, ca, totodată, să se facă, în toate bisericile, din Dumnezeu păzită Eparhie pe care o păstoriți, cuvenitele rugăciuni pentru izbânda oștilor române”<sup>2</sup>. Astfel, Biserica era chemată, ca în marea majoritate a cazurilor, să atenueze frica de moarte, să ofere alternativa Vieții de Apoi, a învierii. Moartea- pentru „realizarea mărețului vis al străbunilor noștri” – România Mare –, era considerată în comunicatele și circularele bisericii, în slujbele religioase oficiate pentru ostașii care plecau la război, *ca o poartă spre eternitate, spre izbăvire*<sup>3</sup>. Ca atare, binecuvântarea trupei, la părăsirea garnizoanei sau a raionului de concentrare către locul destinat, prin planul de acțiune operativă, trebuia să devină un moment înălțător, o slujbă religioasă mișcătoare, care să facă auzit cuvântul mângâietor și întăritor al lui Dumnezeu. În acest scop, preotul săvârșește, mai întâi, sfințirea apei, unită cu ectenii pentru război, cu *Te-Deum* și rugăciunea, care era anexată la *Instrucțiuni*<sup>4</sup>. În rugăciunea rânduită a se citi cu acest prilej, între altele, se făceau și astfel de incantații:

**Prof.**  
**DUMITRU GAROAFĂ<sup>1</sup>**

„Judecă, Doamne, pre cei ce ne fac nouă strâmbătate și biru(i)ește pre cei ce luptă împotriva noastră. Bincredincioaselor armate, însă și armatelor popoarelor care luptă împreună cu noi contra vrăjmașului comun, dă-le, Doamne, întru mila Ta cea bogată, îndrăzneală multă, tărie și bărbăție, ca, întru numele Tău cel întru tot sfânt, să biruiască pe protivnicii noștri.

Celor răniți în luptă, dă-le, Doamne, ușurare de dureri și-i ridică curând, cu mâna Ta cea puternică și întru tot vindecătoare, din patul suferințelor, iar pre cei cari i-ai hotărât să-și pu(i)e sufletele lor jertfa pentru Credință, Rege, Împărat și Patrie pe câmpul de onoare, ace-lora iartă-le lor toate greșalele cele de voie și cele fără de voie și, în ziua înfricoșatei judecăți, *învrednicește-i pre ei de cununile cele neveștejite ale slavei Tale*<sup>5</sup>(subl. ns.: D.G.).

În afară de aceasta, tot în temeiul unor dispoziții ale forurilor superioare ecleziastice, preoții erau „datori, pe tot timpul războiului, a sta la locurile lor, unde, împreună cu celelalte autorități locale, trebuiau să dea tot concursul lor..., așa că, prin sfaturile și lucrarea lor, să ușureze viața tuturor și, printr-o lucrare comună, energică și eficace, să se conlucreze peste tot *la realizarea mărețului vis al străbunilor noștri*”<sup>6</sup>(subl. ns.: D.G.).

Pe toată durata războiului, în care România s-a implicat din august 1916, au fost mobilizați numeroși preoți militari (confesori), care au însoțit, pe teatrul de operații, unitățile la care au fost repartizați sau în spatele frontului (la spitale și trenuri militare), acordând asistență spirituală ostașilor (slujbe, spovedanie, împărtășanie sau prohodirea celor morți la datorie), îmbărbătându-i în cursul luptelor, mângâind și oblojind rănilor celor suferinzi<sup>7</sup>.

Vorbim de un corp special, puțin studiat la noi, al cărui statut a fost puțin clarificat (de exemplu, în Franța, titularii primeau o soldă echivalentă cu cea a unui căpitan!), cu un prestigiu deosebit în timpul războiului. Nu doar pentru că ostașilor – să reamintim, provenind în majoritate din lumea satelor, cu respect deosebit pentru preotul comunității –, le apare nu numai ca cel căruia i se spovedesc/ împărtășesc sau ca oficiantul Liturghiei, slujbei înmormântării, dar și pentru că, adesea, îi încurajează, acceptă să fie deopotrivă infirmieri, brancardieri, care însoțesc trupele în timpul luptelor, sunt lângă acestea permanent. Nu sunt înarmați, se expun masiv pe teren descoperit, sunt frecvent lăudați și decorați pentru curajul lor. Și plătesc, evident, un anumit tribut morții!

Potrivit celor consemnate de Protoiereul preoților militari – Constantin Nazarie, din totalul de 252 preoți mobilizați, 5 au decedat pe câmpul de luptă sau în spitale, 6 au fost răniți, 25 au fost dați dispăruți sau prizonieri, iar alții au suferit de tifos exantematic sau alte boli contagioase, ca urmare a prezenței lor permanente în mijlocul răniților și al bolnavilor<sup>8</sup>. Totodată, privind gradul de pregătire al acestora în învățământul teologic, situația era următoarea: din totalul de 252 preoți, 135 erau licențiați în teologie, 10 absolvenți ai Facultății de Teologie, 70 cu studiile seminariale complete, 10 cu 4 clase seminariale, 11 cu 2-3 clase secundare etc.<sup>9</sup>

Ca atare, comportarea slujitorilor Domnului, pe tot parcursul campaniei, a atras admirația și respectul, atât din partea trupeii, cât și a ofițerilor: „În adevăr, preoții, în vremi așa de grele - consemna același protoiereu al confesorilor militari -, au dat dovezi de o abnegație, de un curaj, de un spirit de jertfă și de o activitate așa de înțeleaptă, spornică și folositoare, că și-au atras admirația și respectul tuturor militarilor, asigurându-și locul de cinste în rândurile lor și devenind element absolut indispensabil, (așa) cum și este”<sup>10</sup>.

În conformitate cu prevederile *Instrucțiunilor asupra atribuțiilor preoților la armată*, activitatea acestora în campania militară era structurată pe două perioade distincte: *perioada mobilizării și cea a operațiilor militare*. Pe parcursul celor două etape, prestația preotului se desfășura pe două planuri: *activitatea religioasă și activitatea pastorală*. Prima consta în săvârșirea tuturor slujbelor religioase cerute de împrejurări, iar *cea de-a doua* în menținerea și ridicarea cât mai mult a moralului trupeii, în mângâierea celor suferinzi, etc.<sup>11</sup>.

Despre modul cum preoții militari (confesori) au înțeles să-și facă datoria în timpul războiului – de la acordarea asistenței religioase pe câmpurile de luptă sau în spatele frontului –, se numără și cei vâlceni, mulți dintre aceștia fiind onorați cu numeroase distincții, citați pe ordine de zi sau elogiați de către comandanții de unități și mari unități. La loc de cinste trebuie evocați:

**Armășescu Nicolae**, paroh al bisericii *Sfinții Arhangheli* din comuna Tomșani și învățător în localitatea omonimă, licențiat al Facultății de Teologie din București, a fost confesor la Regimentul 2 Vânători *Regina Elisaveta*<sup>12</sup>. Grav rănit pe câmpul de luptă, a decedat la Spitalul Colțea din București, fiind înhumat, în ziua de 8 noiembrie 1916, cu onoruri militare, specifice corpului ofițerilor, la cimitirul Ghencea, luând parte, la ceremonie, preotul spitalului – iconomul Gheorghe

Șelaru și iconomul Constantin Nazarie, fostul director al Facultății de Teologie și profesor al răposatului, care „a cinstit cu prezența sa și cu cuvinte smulse din inimă, prohodirea unuia dintre cei mai aleși preoți ai noștri, după cum era între cei mai aleși elevi și studenți”<sup>13</sup>;

**Bârlogeanu Dimitrie.** S-a născut, la 7 iulie 1888, în comuna Bârlogu din județul Vâlcea. A absolvit Seminarul *Nifon* din București, fiind hirotonit în treapta de preot pe seama bisericii din Frăsinetu, comuna Poiana-Securile din județul Gorj (11 aprilie 1911)<sup>14</sup>. La 1 septembrie 1913 este transferat la parohia vacantă din comuna Sinești, județul Vâlcea<sup>15</sup>. Inițial, a slujit la Trenul sanitar nr. 9, apoi a fost transferat la Regimentul 51/52 infanterie, murind în aprilie 1917, la Vatra Dornei, în Bucovina<sup>16</sup>;

**Bulacu P. Iancu/Ioan.** Născut în anul 1890, în comuna Lăpușata, județul Vâlcea, a absolvit Școala de cântăreți din Rm. Vâlcea, fiind numit cantor la biserica parohială din localitate (1906-1952)<sup>17</sup>. În vara anului 1916 este concentrat la Escadronul 4 Rm. Vâlcea, din Regimentul 2 Călărași. Va cădea în prizonierat și, urmând cursurile de asistenți sanitari la Spitalul din Sibiu (28 octombrie-6 decembrie 1916), va fi repartizat la Orăștie, unde funcționa un lagăr pentru prizonierii români și un spital militar. Alături de preotul spitalului – Victor Păcuraru, asimilat gradului de căpitan în armata austro-ungară –, va oficia, în calitate de cantor, Sfânta Liturghie, atât în zilele de duminică, cât și cu ocazia marilor sărbători creștine, iar la ceremoniile de înhumare a camarazilor săi – potrivit propriilor mărturii – „niciodată nu lipseam de lângă preot, făcând slujba înmormântării ca și la noi”<sup>18</sup>. În vara anului 1917, împreună cu alți camarazi, evadează și, după multe peripeții întâmpinate, se reîntoarce în satul său (1 august 1917), fiind ridicat de un plutonier jandarm ungar și dus la Comandatura Etapei 2 Măciuca, unde este reținut pentru scurt timp în vederea verificării celor declarate și, apoi, eliberat.<sup>19</sup>

Funcționează alternativ ca notar și primar al localității natale (1912-1945), contribuind activ, alături de concetățenii săi, la edificarea Monumentului Eroilor căzuți la datorie în Marele Război (1920), cât și a unei școli (1924).<sup>20</sup> Participă la campaniile armatei române din Bulgaria și Ardeal, va încredința hârtiei – în manuscris sau copii dactilografiate –, cele trăite pe câmpul de luptă sau în momentele de răgaz: *Câteva note și impresii din Campania militară din 1913 în Bulgaria și Note luate cu ocazia Războiului din 1916-1919 dintre România și Austro-Ungaria, ce s-a făcut pentru Reîntregirea Neamului Românesc, privind Escadronul 4 din Regimentul 2 Călărași și pe mine personal*<sup>21</sup> etc.;

**Cerbulescu Gh. Ioan.** Născut în comuna Nemoiu, județul Vâlcea și absolvent al Seminarului *Veniamin* din Iași, este hirotonit pe seama bisericii *Sf. Dumitru* din Rusănești de Pădure/de Sus, județul Romanați (23 mai 1906), iar la 1 aprilie 1916 este transferat la parohia din localitatea sa natală.<sup>22</sup> La 15 august 1916, a fost mobilizat la Spitalul de evacuare nr. 1 al Corpului I armată Craiova<sup>23</sup>. În foaia sa calificativă, medicul Plăvănescu notează, printre altele, că acesta „cu un devotament de toată lauda (subl. în text) și-a făcut întru totul nu numai datoria de preot, dar a depus și o activitate neobosită în îngrijirea răniților, nesustrăgându-se de la nicio obligațiune ce necesitășile serviciului mă făcea(u) să-i cer de la Sfinția Sa”<sup>24</sup>.

În refacere, subliniază același medic, preotul Cerbulescu „a supra-vegheat *deparazitarea de tifos exantematic și febră recurentă, dând tuturor exemplu de abnegație și devotament* (subl. în text). Este foarte instruit, cu educație aleasă, blând, împăciuitor și disciplinat, făcându-se, astfel, *să fie iubit și stimat de soldați și ofițeri*”<sup>25</sup> (subl. în text). La 1 septembrie 1917, alături de alți confrăți ai săi, este avansat la gradul de căpitan asimilat<sup>26</sup>. Permanent prezent printre răniți și bolnavi contagioși, plătește cu prețul vieții, fiind răpus de tifosul exantematic la Spitalul de evacuare nr. 4 (12 octombrie 1918)<sup>27</sup>;

**Ciaușanu F. Gheorghe.** Născut la 28 mai 1889, la Făurești, județul Vâlcea, absolvent al studiilor teologice seminariale la Rm. Vâlcea (1908) și universitare, la Facultatea de Teologie din București, doctor în teologie (1915), cu lucrarea de referință *Superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi și noi*, pentru care va fi distins de Academia Română cu Premiul Național «Adamachi» (1913)<sup>28</sup>. La 4 mai 1915 a fost hirotonit preot pe seama bisericii din Șimnicu de Sus, județul Dolj, iar din aprilie 1916 este transferat la parohia Laloșu din județul Vâlcea<sup>29</sup>.

În iulie 1919 este mobilizat la Brigada 2 Artilerie a Diviziei 2 Infanterie, comandată de general Toma Popescu, desfășurând o bogată activitate misionară, așa după cum se consemnează într-un document oficial: „În Ungaria și Basarabia, unde pericolul unei bolșevizări era așa de mare, le-am arătat iubiților mei ostași tot pericolul acestui flagel social, le-am arătat datoria către Țară și Drapel, și datoria de credință neclintită față de jurământul ostășesc”<sup>30</sup>. Ca semn de apreciere pentru activitatea sa misionară, Comandamentul diviziei îi încredințează coordonarea propagandei anti-bolșevice în întreg sectorul de operații a acesteia, cantonată în Garnizoana Bălți (Basarabia), unde se va

Majestate!

Sub semnata Eugenia V. Ursianu din Com. Gușoeni Jud. Vâlcea fostă Preot. Al. Dăbuleanu

Cu multă îngrijorare și nemărginită stăruință vă degen  
bunătății Majestății Voastre rugămintea mea, având ne-  
strămutata Credință că va fi ascultată și satisfăcută:  
În anul 1916, în timpul războiului odată cu retragerea  
Armelor Române, retrăgându-ne și noi în Moldova! Cu Crucea  
Roșie unde făceam levieri, în mod gratuit cu defectul  
meu Sot. Pres. L. Al. Dăbuleanu, decedat în marea  
nevroză de la „Ciurea” unde a murit atâtea tineri, și  
găsit sfârșitul și leunzul meu Sot;  
În urma pierderii sotului meu cu care nu convălușim  
decât numai doi ani de căsnicie am rămas fără pensie,  
fără nici un sprijin, fără ajutor! și chiar fără nici un adăpost  
sub. Cerul liber! și în viața lui Dumnezeu! Astfel am rămas  
și cu m. Copilului numai de 7 luni, și astfel am îndurat  
Cărbunul fo. Care eram suferit cu Xot!  
În urma acțiunii intentate de sub. semnata Contra-  
C. F. R. am Căpătăt s. hotărare, care a rămas definitivă  
și este investită cu Titlu executor No. 112. din. 15 oct. 1937.

Majestății Sale Regale- Regelui Carol II-lea  
Regele Romaniei Mari. Bucuresti.

și Augustului Majestății Voastre!

Cu speranță Ca rugămintea mea va fi ascultată de  
Către Majestatea Voastră după înaintea Majestății Voastre.  
Documentul meu Ca unui bun și învestit Stăpân  
Parinte și Rege. al nostru.

Să trăiești Majestate!

Eugenia. Valerian. V. Ursianu. Biby  
fostă. Preot. Al. Dăbuleanu  
din. Com. Gușoeni Jud. Vâlcea

19. Ianuarie 1939.  
Gușoeni. Jud. Vâlcea

Anexa 1 / 1939 ianuarie 19, Gușoeni, jud. Vâlcea.  
Fragment din petiția Eugeniei Ursianu adresată Regelui Carol al II-lea, prin care  
îi solicită intervenția acestuia în vederea achitării despăgubirilor  
(S.J.A.N. Vâlcea, colecția Documente istorice, pachet CCXXXV (235)/1, f. 1-2.)

achita „conștiincios și cu bună credință..., dând rapoarte de tot ceea  
ce văzusem și înțelesesem în plecările și lungile (mele) călătorii mi-  
sionare în această parte”.<sup>31</sup>

Succesele obținute în propaganda antibolșevică, i-au atras nu numai  
„laude și mulțumiri fierbinți” din partea șefilor săi ierarhici militari, ci  
și rugămintea insistentă a acestora de „a rămânea preot militar al  
garnizoanei”, ofertă care, din păcate, a trebuit să o refuze din motive  
obiective de sănătate; va fi demobilizat la 1 mai 1920<sup>32</sup>;

**Crețu C. Nicolae.** S-a născut la 19 ianuarie 1895, în comuna Dobrești,  
județul Muscel. Absolvent al Seminarului Central din București,  
își va continua studiile de teologie și filosofie la Universitățile din  
Berlin și Jena, pe care le finalizează prin obținerea doctoratului<sup>33</sup>.  
A fost hirotonit ca diacon, la 22 martie 1912, pe seama bisericii *Sf. Treime*  
din Craiova. Din motive familiale<sup>34</sup>, solicită transferarea sa la  
Episcopia Râmnicului pe postul de diacon, rămas vacant prin demi-  
sionarea pr. Chesarie Ștefănescu, dar este amânat *sine die*, până când, la  
1 august 1919, ministerul tutelar îi va consimți transferul<sup>35</sup>.

La 15 august 1916 este mobilizat la Spitalul de Cruce Roșie nr. 32  
din Rm. Vâlcea, iar la retragere, unitatea spitalicească este evacuată  
și preluată sub egida Comitetului Central Sanitar din Iași<sup>36</sup>. Reîntors  
din refugiu, se va dedica activității didactice, fiind profesor titular  
la Catedra de religie de la Școala Normală din Rm. Vâlcea, respectiv  
la Catedra de filosofie de la Seminarul Eparhial<sup>37</sup>, continuându-o cu  
mult succes ca director al Școlii Normale de băieți din Tg. Mureș<sup>38</sup>;  
**Dăbuleanu Gr. Alexandru.** S-a născut la 23 octombrie 1887, în comu-  
na Dăbuleni, județul Romanați<sup>39</sup>. Licențiat în teologie, a fost hirotonit  
în postul vacant de preot ajutor de la biserica filială *Sf. Gheorghe*  
din Rm. Vâlcea, pendinte de biserica parohială *Buna Vestire* (13 oc-  
tombrie 1914)<sup>40</sup>. La retragere în Moldova, fiind mobilizat ca preot  
militar<sup>41</sup>, acesta devine una dintre sutele de victime ale tragicului  
accident feroviar de la Ciurea<sup>42</sup>. Soției sale, Eugenia, după un lung  
șir de procese intentate Direcției Generale a C.F.R. (1919-1937)<sup>43</sup>, i se  
dă câștig de cauză prin hotărârea definitivă și investită cu titlul exe-  
cutoriu din 15 octombrie 1937, prin care i se acordă 60.000 lei drept

despăgubire, sumă care n-a fost onorată de cei în cauză<sup>44</sup>; (Anexa 1) **Dăbuleanu Gr. Dimitrie**, ca și fratele său Alexandru, fiind licențiat în teologie, este hirotonit în treapta de diacon (1 mai 1916) și cea de preot (19 mai 1916) pe seama bisericii *Sf. Ierarh Nicolae* din Momotești, orașul Drăgășani<sup>45</sup>.

Refugiat în Moldova,<sup>46</sup> a solicitat transferarea sa la biserica filială *Sf. Gheorghe* din Rm. Vlcea (7 august 1918), al cărei post era vacant prin tragicul sfârșit al fratelui său, cerere aprobată de către ministerul de resort (11 noiembrie 1918)<sup>47</sup>. În vara (iulie) anului 1919 este mobilizat la Regimentul 2 Vâlcea de la Divizia II infanterie<sup>48</sup>;

**Gibescu Constantin**, paroh la biserica din satul Frâncești, comuna Genuneni, județul Vâlcea, a fost mobilizat la Ambulanța Divizia I Craiova și dat ca dispărut/prizonier<sup>49</sup>. Cu toate acestea, la 31 iulie 1917, protoiereul județului Vâlcea – ieromonahul Dumitru Bănescu, în forma Prefectura județeană că, „după ocupațiune, numitul preot a rămas în orașul Craiova, oficiind la biserica cu hramul *Sfinții Arhangheli*, fără învoirea autorităților superioare bisericești”<sup>50</sup>;

**Ionescu Dimitrie**, zis și **Căpețel**, paroh al bisericii din comuna Stroești și învățător în localitatea Bălteni (azi comuna Copăceni)<sup>51</sup>, a fost repartizat la Regimentul 42/66 infanterie, unde „și-a îndeplinit îndatoririle cu cea mai mare credință, adânc devotament și abnegație, fiind nelipsit în timpul luptelor la postul său”, îmbărbătând ostașii prin cuvânt și exemplul său personal<sup>52</sup>. Potrivit consemnărilor memorialistului – sublocotenent (rz.) Constantin Popian, originar din Costeștii Vâlcei –, preotul era de un real folos regimentului, aria preocupărilor sale, depășind cu mult pe cele spirituale: „Acest popă era numai suflet, tot. De aceea era foarte iubit de toți ofițerii. Era sprinten și făcea servicii pe care, poate, mulți ofițeri nu le-ar fi făcut. Așa, de exemplu, făcea recunoașteri riscante, sta ore întregi la observații, iar noaptea, nu odată, pleca în inspecție cu de la el inițiativă, pe linia de santinele. Colonelul Apostol (Dumitrescu-comandantul Regimentului 42 infanterie: n. ns. – D. G.) îl iubea foarte mult și nu-l lăsa niciodată de lângă el; asemenea maiorul (Ion) Bălănescu”<sup>53</sup> (comandantul Batalionului III).

În zona de refacere, îmbolnăvindu-se de tifos exantematic și acordându-i-se concediu medical, acesta îl refuză, fiind mereu în mijlocul ostașilor suferinzi, care „prin sentimentele sale – așa cum consemnează generalul Ernest Broșteanu –, prin asistența ce a dat soldaților bolnavi și prin întărirea credinței în victorie și Dumnezeu,

merită avansarea”<sup>54</sup>. Detașat în Basarabia, cu regimentul său, conform rapoartelor înaintate superiorilor săi nemijlociți, spirituali și militari, acesta formulează judecăți de valoare pertinente, vizavi de situația reală existentă în această provincie istorică. Astfel, la sfârșitul lunii ianuarie 1918, preotul cutreieră satele înșirate de-a lungul căii ferate Cosmești-Chișinău, pentru a se pune în contact direct „cu sufletul populației, în majoritate, moldovenească”, care „la auzul cântărilor românești, în sfânta biserică, la auzul cântecelor și doinelor românești, sub impresia povestirilor istorice de pe vremea lui Ștefan Vodă, ori Lupu, ori Petre al Rareșoaiiei, bătrâni și mai ales bătrâne, care singure, după părerea mea, au păstrat focul sacru al neamului, plângeau ca niște copii, (iar) tinerii rămânând cu gura căscată, neștiind ce să creadă”<sup>55</sup>.

Totodată, la 8 februarie 1918, de ziua praznicului creștin *Întâmpinarea Domnului*, după săvârșirea serviciului divin la biserica satului Colonița, în prezența ofițerilor și trupei și a „unui public numeros de moldoveni” va susține o „predică naționalistă”, sădind „în sufletele sătenilor prima sămânță a conștiinței de neam, ceea ce a făcut pe președintele Comitetului sătesc, după cum mi-a declarat personal, să comunice în scris Sfatului Republicii Moldovenești, cum că ei, moldovenii din Basarabia, se vor uni cu românii, *dacă* (subl. în text) este așa cum le-a vorbit și li s-a spus de părintele Regimentului 42/66 infanterie din armata românească și că ar fi bine ca domniile din Sfatul Țării să orânduiască lucrurile, în așa fel, ca în fiecare sat să vină români cu inimă, să le vorbească, luminându-i, să le vorbească românește, că-i încălzește, să-i învețe, că cu drag îi va (recte: vor) asculta, fiind flămânzi de vorbe bune și pe grai moldovenesc”<sup>56</sup>.

Pe bună dreptate – așa cum sublinia Nazarie –, acesta „a dezvoltat o activitate remarcabilă din punct de vedere al dezvoltării, în popor, a spiritului patriotic”<sup>57</sup>, iar pentru meritele sale deosebite, a fost decorat în două rânduri cu Ordinul «*Coroana României*» cu spade, clasa a IV-a, respectiv în grad de Ofițer<sup>58</sup>;

**Ionescu Duminică**, paroh al bisericii din comuna Jiblea, județul Argeș, mobilizat la Regimentul 2 Vânători *Regina Elisaveta*, a fost „nedespărțit de soldații acestui regiment, în marș, în luptă și, mai ales, la postul de prim ajutor”, ajutând personal pe medici la operațiunile de pansare și evacuare a răniților, menționează, în fișa sa, locotenent-colonelul Butescu<sup>59</sup>. A fost grav rănit și declarat chiar dispărut, dar vindecat incomplet, a solicitat să fie retrimis pe front, fiind repar-

tizat la Regimentul 39 infanterie, apoi la Trenul sanitar nr. 4, de unde va fi demobilizat (martie – aprilie 1918)<sup>60</sup>. A luat parte la bătăliile din Dobrogea (7–30 septembrie 1916), Pravăț (3 octombrie – 16 noiembrie 1916), Mărășești (1 ianuarie – 17 februarie 1917), Momâia (15 martie – 15 aprilie 1917) și Răchitosul Mic (18 iulie 1917), „rămânând neclintit la postul său, încurajând luptătorii în primele linii și mângâind pe răniți”, consemnează, la rândul său, colonelul Grecescu<sup>61</sup>.

Menționăm că după război, a fost numit protopop al plășii Jiblea, timp în care, în anul 1931, sub semnătura Dominic Ionescu, a publicat valoaroasa sa lucrare *Schituri și biserici de sat. Note de drum și însemnări de demult*, apoi, fiind mutat la București, a ajuns unul din prestigioșii colaboratori ai revistei *Predania*, condusă de George Racoveanu, fapt ce a făcut să fie prigonit, la adânci bătrâneți, de regimul comunist<sup>62</sup>;

**Lascu Grigore**, preot paroh la biserica din Rusănești, județul Vâlcea (1910), a fost repartizat la Spitalul 3 evacuare al Corpului I armată din Craiova<sup>63</sup>. S-a remarcat prin dăruirea sa față de cei aflați în suferință, iar, prin prelegerile sale „a menținut credința trupei și a bolnavilor în Dumnezeu”, după cum consemnează dr. colonelul Butoianu, șeful unității spitalicești. Tot același medic militar menționează, că acesta „își îndeplinește cu prisosință nu numai îndatoririle sale preoțești, încurajând și ridicând moralul răniților și bolnavilor de diferite boli contagioase, ci devotamentul său pentru îngrijirea aproapelui a mers până acolo, că *deasupra rasei sacerdotale a îmbrăcat bluza de sanitar* (subl. în text) și ne-a ajutat la ridicarea și transportarea răniților, în timpul retragerilor, precum și la facerea pansamentelor cu dexteritate”<sup>64</sup>; (*Anexa 2*)

Pentru merite deosebite în activitatea sa religioasă și pastorală, a fost avansat la gradul de *căpitan asimilat* (1 iulie 1917) și decorat cu Medalia *Regina Maria*, clasa a II-a<sup>65</sup>;

**Negoescu-Hagi Ioan**. Născut, la 5 mai 1859, în comuna Boișoara, județul Argeș<sup>66</sup>, urmează cursurile școlilor primare din Rm. Vâlcea și Curtea de Argeș (1872–1974), continuându-le cu cele seminariale de la Curtea de Argeș (1874–1878). La 15 aprilie 1881 este hirotonit de către episcopul Argeșului – Ghenadie Petrescu, pe seama bisericii parohiale *Sf. Nicolae* din Greblești, comuna Căineni, județul Argeș<sup>67</sup>.

A fost mobilizat, la 10 august 1916, la Trenul sanitar permanent nr. 4, sub conducerea dr. maior Ioan Puțoreanu din Olănești. La 1 noiembrie 1917 este transferat la Spitalul de evacuare nr. 1 din Sascut, iar din 1 martie 1918 la Regimentul 69/77 infanterie Dorohoi, de unde va fi

demobilizat. La 1 ianuarie 1918 a fost avansat la gradul de căpitan asimilat<sup>68</sup>.

Printre multiplele sale scrieri – monografiile satului și bisericilor din Greblești, *Jurnalul de la Locurile Sfinte*, despre religiile popoarelor antice, medicină și legislație eclezială, se remarcă prin *Jurnalul de armată*, care constituie o filă din tripla cronică a participării sale ca preot militar la Războiul pentru Reîntregirea Țării, cronică ce însu-mează 1435 de pagini<sup>69</sup>;

**Niculescu V. Gheorghe**. Licențiat în teologie, este numit director al Seminarului *Sf. Nicolae* din Rm. Vâlcea și demis pe nedrept de către ministrul Cultelor – C.C. Arion, iar la 1 aprilie 1911 a fost numit preot pe seama bisericii Bolnița, pendinte de Catedrala Episcopală<sup>70</sup>. Din 11 octombrie 1911 va fi numit protoiereu al județului Vâlcea, în locul titularului – pr. iconom Nicolae Filip, care fusese desemnat director al Seminarului Eparhial<sup>71</sup>, funcție din care va demisiona atunci, când la rândul său, va fi numit director al seminarului (februarie 1913)<sup>72</sup>.

La intrarea țării în război este mobilizat la Spitalele de Cruce Roșie nr. 33 și 34 din Rm. Vâlcea, iar la retragere, acestea sunt evacuate la Galați, fiind preluate de Comitetul Regional Sanitar din zonă<sup>73</sup>. Reîntors din refugiu, a fost repus în drepturile sale de director al seminarului local, cât și de preot la biserica Bolnița (1/13 octombrie 1918)<sup>74</sup>. Ulterior, prin ordin ministerial, începând cu 15 noiembrie 1922 a fost numit provizoriu director al Seminarului *Sf. Andrei* de la Galați<sup>75</sup>. La 12 aprilie 1923 a fost tuns în monahism la Mănăstirea Cozia, luându-și numele de Ghenadie<sup>76</sup>, iar, la scurt timp, Marele Colegiu Electoral I-ales episcop al Eparhiei Buzăului<sup>77</sup>;

**Panaïtescu Iancu/Ioan**. Născut în 1851<sup>78</sup> și licențiat în teologie, va fi hirotonisit pe seama bisericii parohiale *Toți Sfinții* din Rm. Vâlcea, ca preot supranumerar, iar din 1908 este deservent al bisericii filiale *Cuvioasa Parascheva*<sup>79</sup>. La 1 octombrie 1906 este numit confesor la Arestul Preventiv din reședința județeană<sup>80</sup>, iar de la 1 februarie 1913 este însărcinat să gireze „afacerile” Protoieriei județului Vâlcea până la numirea noului titular<sup>81</sup>.

Numit confesor al Garnizoanei Rm. Vâlcea (1 octombrie 1913)<sup>82</sup>, își însoțește Regimentul 2 Vâlcea în luptele de la Sibiu (august–septembrie 1916), iar în retragere, în aprigele încleștări angajate de trupele noastre cu inamicul, în zona Perișanilor (octombrie 1916), se îmbolnăvește grav, determinându-l pe comandantul unității să-l pună „în libertate, până mă voi însănătoși”. Rămas în teritoriul ocupat, la re-

întoarcerea regimentului, îi va fi recunoscută calitatea de confesor al Garnizoanei Rm. Vâlcea de către forurile ierarhice militare și ecleziale locale.<sup>83</sup>;

**Petroșanu C. Petru.** S-a născut la 5 februarie 1891 în comuna Pietroasa, județul Vâlcea. A absolvit cursurile Seminarului Central din București și a fost hirotonit preot pe seama bisericii *Sfinții Voievozi* din comuna Dejoiu-Nisipi, județul Vâlcea<sup>84</sup>, apoi transferat la biserica parohială din comuna Mihăești<sup>85</sup>; în paralel, fiind și *învățător suplinitor* în aceeași localitate<sup>86</sup>. A fost repartizat la Regimentul 2 Grăniceri, la care și-a făcut pe deplin datoria, așa cum apreciază comandanții acestei unități. Iată, de pildă, ce notează despre acesta maior Buricescu în fișa sa de observație: „L-am văzut în mijlocul soldaților, în împrejurări destul de grele de trai, înfruntând, ca și ei, lipsa de hrană și oboseala frontului, îmbărbătându-i și căutând a le ridica moralul. L-am văzut mergând în tranșee, unde dădea sfaturi soldaților, ca să se prefere a muri decât să dea înapoi... Pe zona de refacere, *a dat dovada unui spirit de jertfă cu adevărat creștinesc* (subl. în text). S-a pus la dispoziția medicilor în tot timpul cât trupa a fost bântuită de <tifos> exantematic, ajutându-i, în cele trei infirmerii, sute de bolnavi au găsit în Sfinția Sa, pe lângă un alinător al suferințelor fizice, și un cuvânt de îmbărbătare. Când *ambii medici au căzut pradă bolii* (subl. în text), preotul a rămas singur, ca, prin cunoștințele ce căpătase alături de medici, să îngrijească de bolnavi. Puterea sa de muncă, devotamentul și abnegația sa de care a dat dovadă în aceste zile negre, au făcut din Sfinția Sa *o adevărată icoană de nădejde pentru soldați*.”(subl. în text)<sup>87</sup>.

Va participa și la Campania a II-a a armatei române, fiind mobilizat la Regimentul 4 vânători de la Divizia a IV-a, fapte ce-l îndreptătesc să fie avansat la gradul de *căpitan asimilat*, în data de 1 ianuarie 1918, și decorat cu Ordinul «*Coroana României*» cu spade, în grad de Cavaler<sup>88</sup>;

**Popescu Dumitru**, născut la 1881, în satul Gănești, comuna Lăcusteni, județul Vâlcea, a fost hirotonit, în 1902, pe seama bisericii din satul său natal<sup>89</sup>. Inițial, a slujit la Regimentul 26 infanterie, apoi la Regimentul 41 infanterie de la Divizia a XIII-a, fiind avansat la gradul de *locotenent asimilat*<sup>90</sup>;

**Popescu-Smeureanu Dumitru**, născut în 1882, licențiat în teologie și preot din 1907 la biserica parohială din Păușești-Măglași<sup>91</sup>, a fost mobilizat, la Regimentul 54/56 infanterie, din Divizia a XIV-a (3 septembrie 1917)<sup>92</sup>.

A desfășurat o bogată activitate pastorală - aceasta fiind a doua mare parte componentă a prestației preoților militari -, contribuind, alături de pr. paroh al bisericii Pufești - Theodor Nicolau și confesorii Alexandru Posmoșanu (Spitalul mobil nr. 14), P. Pădureanu (Spitalul mobil nr. 2) și N. Popescu-Ogretin (Regimentul 55/67 infanterie), la înființarea *Cercului cultural Pufești - Putna* (26 noiembrie 1917)<sup>93</sup>. La conferințele cercului era abordată o tematică variată, axată, în special, pe momentele de referință ale istoriei noastre naționale, dar și subiecte practice, de educație cetățenească, sanitară, menită să combată efectele dezastuoase ale condițiilor de viață din teritoriul rămas liber<sup>94</sup>. Astfel, la conferința cercului din 3 decembrie 1917, fiind dezbătut subiectul referitor la raporturile dintre confesori și militari, preotul Smeureanu „este de părere că se poate să se ajungă la o cunoaștere mai

bună a rolului preotului și, deci, a drepturilor și prerogativelor sale, prin impunerea acestuia și prin a căuta să nu renunțe niciodată la exercitarea puterii sale spirituale”, iar la cea din 10 decembrie 1917 va dezvolta subiectul *Scopul binecuvântat pentru care luptă ostașul român*<sup>95</sup>;

**Popescu Z. N. Ion**, paroh de la biserica cu hramul *Sfântul Nicolae* din Momotești (Drăgășani), a fost mobilizat încă din primele zile ale războiului și repartizat la Ambulanța Diviziei I din Turnu Severin<sup>96</sup>;

**Pretorian Ig. Petru.** Născut, la 13 noiembrie 1893, în comuna Ghioroiu din județul Vâlcea și absolvent al studiilor seminariale de gradul II, a fost hirotonit în treapta de preot, la 28 decembrie 1914, pe seama bisericii parohiale *Sf. Ierarh Nicolae* din Zeicoiu, județul Dolj<sup>97</sup>.

A fost mobilizat preot militar în cea de-a II-a Campanie a armatei române, la Regimentul 2 Vâlcea, a cărui garnizoană se situa în comuna Ocnița, județul Soroca, desfășurând o bogată activitate misionară<sup>98</sup>;

**Răuțu Meletie**, protoieru al județului Vâlcea și paroh al bisericii cu hramul *Totți Sfinții* din Rm. Vâlcea, cunoscut pentru lucrările sale istorice<sup>99</sup>. Paralel, preda și *muzica vocală* la Liceul „Alexandru Lahovary” din oraș, organizând formații corale și se ocupa îndeaproape de „educația morală a elevilor săi”<sup>100</sup>. A pus bazele unei instituții de credit *Ochiul lui Dumnezeu* pentru a veni în ajutorul preoților și, în asociere cu pr. Nicolae Filip<sup>101</sup> de la Catedrala Episcopală, Cooperativei *Providența*<sup>102</sup>. Lucrurile au mers bine până în anul 1912, când se descoperă că banca a fost delapidată de impresionanta sumă de 200.000 lei de către însuși contabilul acesteia - Rupa, cunoscut rămnienilor ca fiind

unul dintre cei mai înrăiți ai jocurilor de noroc. A urmat un proces răsunător și, cu toate că buna credință a celor doi preoți din Consiliul de Administrație era evidentă, justiția s-a arătat neîndurătoare, condamnând sever, atât pe contabil, cât și pe cei doi preoți, ultimii fiind declarați vinovați pentru neglijență în administrarea fondurilor bănești ale cooperativei<sup>103</sup>.

Eliberat cu puțin înainte de izbucnirea războiului, deși avea vârsta de cca. 60 ani, se înscrie voluntar confesor la Spitalul de contagioși nr. 1 al Corpului I armată Craiova<sup>104</sup>, iar, în cursul retragerii, „a însoțit formația, înfruntând, cu liniște și bărbăție, toate privațiunile și toate zduncinările fizice și morale”<sup>105</sup>. Apoi, a servit gratuit la Spitalele nr. 213 și 472 din Bârlad, unde, din inițiativa sa, este construită o bisericuță de lemn, în vecinătatea spitalului, care a fost înzestrată cu odoare, odăjdii și cărți de cult, din propriile cheltuieli. A fost apreciat în termeni elogioși de către superiorii săi. Astfel, dr. Bruchner consemna următoarele în fișa sa de observație: „Voi adăuga și calitățile sufletești: blând și afabil cu toți inferiorii, prietenos și îndatoritor cu egalii, de o modestie exemplară, își îndeplinește însărcinările fără ca să se facă văzut de cineva. Pentru *aceste calități de bun preot și bun român* (subl. în text), propun înaintarea și acordarea unei distincții, drept pildă și emulație pentru ceilalți”<sup>106</sup>.

La sfârșitul anului 1918, solicită să fie repartizat în Basarabia, fiind preot al Garnizoanei Soroca, unde staționa Divizia I Cavalerie<sup>107</sup>, aducând și aici - conform mențiunilor lui Nazarie -, „excelente servicii pastorale și naționale”<sup>108</sup>. În final, participă la Campania militară din Transilvania și Ungaria (primăvara-vara 1919) împotriva trupelor bolșevice ale lui Béla Kun și se stabilește definitiv în zona Satu Mare, unde va ctitori Catedrala ortodoxă și va continua opera sa de misionarism<sup>109</sup>. Prin acea minunată pildă - sublinia istoricul vâlcean Petre Bardașu -, și-a spălat păcatul atribuit imaginar de justiția pământeană, dar niciodată, cât a trăit, nu a revenit în Vâlcea și a refuzat să se întâlnească cu vâlcenii<sup>110</sup>.

**Sachelarie Gheorghe**, născut în anul 1885, în comuna Sutești din județul Vâlcea, licențiat în teologie, hirotonit în 1910, pe seama bisericii parohiale cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* din Drăgășani, revizor bisericesc și membru al Adunării eparhiale<sup>111</sup>. Inițial, a fost numit confesor al garnizoanei locale, apoi mobilizat, în mod excepțional, preot militar la Regimentul 2 Călărași<sup>112</sup>, luând „parte la campanie, fiind în tot timpul lângă partea activă și în cea mai strânsă legătură

cu trupa. Prin predici și conferințe - consemnează în fișa sa de observație col. I. Popp -, a câștigat dragostea soldaților și ofițerilor, dând rezultate foarte frumoase. *A mărit în adevăr* (subl. în text) și a dezvoltat în oameni sentimente de datorie și respect către cele sfinte, le-a ușurat sufletul. În timpul acțiunilor, a stat lângă trupă, încurajând-o. În timpul refacerii, *a dat un mare concurs* (subl. în text) la îngrijirea bolnavilor, toți văzând în el un mare sprijin moral. Este un adevărat preot de război, inteligent, înzestrat cu darul de a vorbi, de a fi ascultat. A fost de mare folos regimentului. Are un caracter foarte frumos și întrupează cele mai frumoase sentimente. Mutarea lui a fost regretată de întreg corpul ofițeresc și trupă. *Este un element de valoare* (subl. în text), devotat Țării și Tronului”<sup>113</sup>.

La 23 decembrie 1918 este transferat de la Regimentul 33 infanterie, la Regimentul 7 vânători al Diviziei VI, care, la 11 ianuarie 1919, primește misiunea să se deplaseze în nordul Basarabiei pentru a alunga peste Nistru bandele bolșevice. Aici, în localitățile de pe malul drept al Nistrului, unde populația, în mare parte, era filorusă, acesta își va continua cu succes activitatea sa misionară<sup>114</sup>.

**Tomescu T. Ioan**. Născut în comuna Zăvideni, județul Vâlcea<sup>115</sup> și licențiat în teologie, va fi mobilizat preot militar la Spitalul de Cruce Roșie nr. 40 din Rm. Vâlcea, sub conducerea dr. Gheorghe Sabin. La evacuare, unitatea spitalicească va fi preluată de Comitetul Regional Sanitar Botoșani<sup>116</sup>;

**Tomescu Ștefan**, paroh al bisericii din comuna Cremenari, județul Argeș, a fost mobilizat la Ambulanța Divizia a XII-a, unde, potrivit consemnărilor unui medic „în toate împrejurările a desfășurat o activitate religioasă și pastorală mai presus de orice laudă. Cu cuvântul și cu fapta, caută să sădească în sufletul ostașilor credința strămoșească, ridicându-le moralul, a dat dovadă de curaj și abnegație, căci, în timpul epidemiei de tifos exantematic, fără nicio teamă și expunându-se la contaminare, cutreiera satele bolnavilor. Este foarte destoinic și are o ținută potrivită chemării sale”<sup>117</sup>.

Un loc aparte la epopeea participării preoților vâlceni la Războiul pentru Reîntregirea Neamului l-au avut și acei studenți și seminariști care, deși cu studiile mai puțin sau mai mult finalizate, au răspuns la marea chemare a ceasului suprem, înscriindu-se, ca voluntari, în serviciul sanitar sau în prima linie a frontului.

În acest context, amintim pe cei doi studenți vâlceni din anul II ai Facultății de Teologie din București - **Florea Mihăescu și Ioan**



**Mardale**<sup>118</sup>, care au fost repartizați, alături de ceilalți colegi voluntari olteni, la Compania I Sanitară a Corpului I armată din Craiova (1 septembrie 1916). Aici, teologii sanitari au lucrat la Secția Chirurgie a Spitalului de Cruce Roșie nr. 24, situat în localul Școlii Normale de băieți, sub conducerea dr. maior Constantin Gruescu<sup>119</sup>.

La 8 noiembrie 1916, unitatea spitalicească este evacuată cu cei cca. 200 de răniți și personalul deservent la Spitalul Marinei din Galați, apoi la Botoșani, în localul Palatului de Justiție (1 ianuarie 1917)<sup>120</sup>. În perioada 1 aprilie-8 septembrie 1917, cei doi teologi vâlceni urmează cursurile Școlii Militare de infanterie din Botoșani, fiind avansați la gradul de elev plutonier, iar prin Centrul de Instrucție Bacău, sunt distribuiți la Regimentul de Marș al Diviziei I Infanterie<sup>121</sup>. În primăvara 1918, cei doi, renunțând la avansarea lor la gradul de sublocotenent, sunt repartizați, prin Compania a II-a sanitară, la Spitalul de contagioși nr. 1 din Bârlad, de la care vor fi demobilizați (1 iunie 1918)<sup>122</sup>.

În toamna 1920, Ioan Mardale este licențiat în teologie, iar la 1 aprilie 1923 este hirotonit în diacon pe seama Bisericii Catedrale a Eparhiei Râmnicului<sup>123</sup>. Totodată, funcționează ca profesor la Seminarul Eparhial, la Catedra de muzică bisericească (1920-1940)<sup>124</sup>.

**Popescu N. Ilie.** După finalizarea studiilor teologice din București, urmează cursurile Conservatorului de Muzică, la secția *Violină*, sub îndrumarea prof. Klencck, dar le întrerupe la intrarea țării în război, deoarece „arzând de dorul împlinirii unui strălucit ideal de viitor”, ca și alți colegi de ai săi, animați de același ideal – Pârvănescu, Constantin Paulian ș.a.<sup>125</sup>, este mobilizat, la 17 august

1916, ca luptător combatant în prima linie a frontului. A fost demobilizat la 31 mai 1918 cu gradul de sergent, iar pentru faptele sale săvârșite pe câmpul de luptă, i s-a conferit Medalia *Crucea Comemorativă a Războiului. 1916-1918*.<sup>126</sup>

A fost hirotonit în treapta de diacon (26 octombrie 1918), apoi de preot (28 octombrie 1918) pe seama bisericii parohiale *Cuvioasa Parascheva* din Lădești<sup>127</sup>.

De asemenea, pe lângă acești preoți care și-au îndeplinit misiunea în mijlocul ostașilor pe diferite teatre de război, nu trebuie să-i trecem cu vederea pe *monahille și monahii de la diferite așezăminte monahale vâlcene*, care au îngrijit cu multă abnegație bolnavii și răniții.

Pregătirea monahiilor vâlcene pentru misiunea surorilor de caritate s-a făcut sub egida Crucii Roșii române și Prefecturii județene, care, încă din primăvara anului 1915, au organizat la *Mănăstirea Dintr-un Lemn* cursuri bisăptămânale, sub directa îndrumare a monahiei **Olimpia Vasilescu**, fostă soră de caritate, prin care se însușea „practica miciei chirurgii”, ce consta în aplicarea bandajelor, antisepsia rănilor, cunoștințe minime de anatomie și simptomatologia bolilor, cunoașterea și administrarea medicamentelor, înregistrarea temperaturii etc.<sup>128</sup>

Amintim, în primul rând, pe cele de la *Mănăstirea Dintr-un Lemn*, **Ecaterina Ionescu** și surorile **Varvara** și **Neonila Predescu**, care în dimineața zilei de 15 august 1916 au fost mobilizate la Spitalele nr. 33-34 din Rm. Vâlcea, situate în imobilele Seminarului nou<sup>129</sup> și vechi<sup>130</sup>, sub conducerea medicului maior Odobescu, unde au îngrijit răniții Regimentului 2 infanterie Vâlcea<sup>131</sup>. La re-

tragere, spitalele sunt evacuate la Teatrul central din Galați, iar peste două luni au fost nevoiți să plece în direcția Dorohoiului, unde li s-a pus la dispoziție localul Tribunalului județean, pe care l-au găsit într-o „murdărie nemaipomenită, iar noi am fost muncite ca niște roabe până l-am scos la lumină, îngrijind și de bolnavi și fiind forțate prea mult la munca brută, ne-am îmbolnăvit și de plămâni și neavând mijloace să ne căutăm, am suferit până la sfârșit boala de care suferim și astăzi”<sup>132</sup>.

Apoi, au fost evacuați în comuna Foltești, județul Covurlui, având ca medic pe maior Atanasiu, dar după cinci luni, în final, s-au stabilit în comuna Berești, din același județ, unde au îngrijit răniții rezultați din aprigele bătălii de la Mărășești până la desființarea unității spitalicești (august 1918), care va fi predată Crucii Roșii de la Galați. Aici, după o ședere de 3 luni, ca urmare a eforturilor conjugate ale doctorului Măcelaru și a confesorului spitalului – pr. Gheorghe Niculescu, reușesc să obțină permisele – „ausweis”-urile<sup>133</sup> și să se reîntoarcă la sfântul lăcaș (1/13 octombrie 1918)<sup>134</sup>.

La rândul lor, cele patru monahii de la *Mănăstirea Hurezi* – **Magdalena** (Mariana Micuș), **Anvosia** (Evropia Herța?)<sup>135</sup>, **Luciana** și **Zenovia**, vor fi repartizate la Spitalul de boli contagioase din Rm. Vâlcea, situat în localul Școlii Mixte nr. 1<sup>136</sup>, unde vor îngriji cu mult zel pe cei aflați în grea suferință. Dar, în perioada refacerii din Moldova, sfidând pericolele generate de contactul permanent cu bolnavii din spital, au căzut ele însele victime ale tifosului exantematic<sup>137</sup>, care a făcut ravagii în rândurile ostașilor și populației civile.

De la *Mănăstirea Săracinești*, monahia **Olimpia Bănescu**<sup>138</sup> va fi reparțizată la Spitalul nr. 32 din Rm. Vâlcea, condus de dr. Petre lordăchescu, care în retragere va fi evacuat la Iași<sup>139</sup>, apoi la Odessa<sup>140</sup>. La reîntoarcere, gășind lăcașul într-o situație precară<sup>141</sup>, se va dedica îngrijirii, alături de alte surori caritabile, copiilor orfani de război de la Azilul de copii din Craiova și Orfelinatul *Regina Maria* din Ișalnița<sup>142</sup>.

De la *Mănăstirea Bistrița*, diaconul **Dionisie Tița** a fost mobilizat ca infirmier la Regimentul 31 Calafat, iar la retragere, întreaga sa unitate cade prizonieră în mâinile inamicului, acesta suportând, alături de compatrioții săi, întregul cortegiu al captivității în lagărele din Germania. Reîntors în țară, la 1 septembrie 1918, va fi numit diacon la Mănăstirea Cozia în locul ierodiaconului Rafael Diaconescu<sup>143</sup>.

La *Mănăstirea Cozia*, unde va fi înființat un *Spital de alienați*, în speță pentru corpul ofițerilor, cu o capacitate de 150-200 de paturi, sub conducerea dr. maior Ureche<sup>144</sup>, întregul personal monahal al sfântului lăcaș va fi mobilizat pe loc, iar unul din confratele lor – ierodiaconul **Rafael Diaconescu** va fi numit infirmier șef<sup>145</sup>. La retragere, spitalul este desființat, iar bolnavii și personalul deservent, inclusiv cel monahal, dispersați pe la alte unități militare sau spitalicești. Astfel, **Vasile Lungu**, fost paracliser de la mănăstire, a fost repartizat la Trenul militar sanitar permanent nr. 8<sup>146</sup>, iar **Rafael Diaconescu**, la Spitalul de campanie nr. 4 al Crucii Roșii, sub conducerea dr. locotenent-colonel Ștefan Grațoschi – care se evacuează de la Tg. Jiu la Focșani –, unde se va îngriji de răniți, tot în aceeași calitate de infirmier șef, secondat de încă 12 frați monahi<sup>147</sup>. Dar, după trei săptămâni, primesc ordinul să plece la Botoșani (6 decembrie 1916), unde localul primăriei și încă două locații învecinate sunt amenajate pentru tratarea răniților, iar la ospiciul orașului, care a fost „transformat în spital cu barăci mobile și imobile”, erau tratați numai cei afectați de boli contagioase: tifos exantematic, febră recurentă, tifoidă etc. În atare situație, îngrijind „aproape numai de bolnavi contagioși” – conform celor declarate de medicul șef al spitalului –, contactează tifosul exantematic, care după 40 de zile de suferință și tratament adecvat, se refacă și pleacă la Tg. Bujor, județul Covurlui, unde se transferase unitatea sa spitalicească. Aici, va fi preluată prima serie de 600 ostași răniți, în aprigele bătlăii de la Mărășești, „pe care într-una din nopți i-am scos din vagoane și i-am dus pe paturile de suferință din spitalul nostru”<sup>148</sup>. După armistițiul, este remobilizat și repartizat la un sanatoriu militar din Basarabia, cu alți 12 confrăți de-ai săi, unde funcționează

până la 1 septembrie 1918, când li s-a permis întoarcerea la sfințele lor lăcașuri. A fost decorat în două rânduri cu Medaliile *Crucea Comemorativă a Războiului. 1916-1918* și *Regina Maria* pentru zelul și devotamentul depuse în alinarea celor aflați pe patul de suferință<sup>149</sup>. De la *Mănăstirea Frăsinei*, județul Vâlcea este mobilizat **Petre Predeșel** la Regimentul 2 infanterie Vâlcea, care va lupta în prima linie a frontului. Născut la 27 iulie 1891, în comuna Amărăști, județul Vâlcea, la 29 iunie 1912, intră în sfântul lăcaș, iar în anul următor îmbracă haina monahală, ca frate. La retragere, este rănit la brațul stâng pe muntele Cărbunaru (octombrie 1916) și este spitalizat la Craiova 3 săptămâni. Este externat și pleacă din nou pe front în direcția Ploiești, dar cade prizonier și este trimis în lagărele din Germania, de unde se reîntoarce în august 1918. Revine la mănăstire, unde la 25 martie 1919 este tuns la monahism sub numele de **Pahomie**, apoi este hirotonit ca preot de P.S. Vartolomeu Stănescu-episcopul Râmnicului-Noul Severin (6 ianuarie 1928)<sup>150</sup>.

Tot în acest context, trebuie menționat și monahul **Evghenie Orghidan**, arhidiacon la *Episcopia Râmnicului*, din grupul studenților și seminariștilor, voluntari, olteni de la Spitalul militar al Corpului I armată Craiova, evacuat, în final, la Târgu Frumos, care, duminică se deplasa la biserica *Cuvioasa Parascheva* a pr. regimentului Nicolae Dărăngă, pentru a participa, alături de aceștia, la oficierea serviciului divin<sup>151</sup>.

De altfel, numărul slujitorilor în sutană participanți la Războiul pentru Reîntregirea Neamului, a fost cu mult mai mare, nementionarea explicită a acestora datorându-se, pe de o parte, deselor schimbări a comandanților de la unitățile militare, care n-au putut întocmi în timp util foile calificative, iar, pe de alta, unii dintre aceștia au fost mobilizați relativ târziu și n-au îndeplinit vechimea de cel puțin șase luni de zile pentru a fi avansați<sup>152</sup>.

De asemenea, nu trebuie neglijată nici prestația preoților din teritoriul ocupat, care, deopotrivă cu enoriașii lor, au suportat cu stoicism și demnitate tratamentul inuman și barbarismele la care au fost supuși din partea forțelor de ocupație<sup>153</sup>.

Așadar, slujitorii altarelor vâlcene, în timpul Marelui Război, și-au făcut pe deplin datoria, dovedindu-se a fi, alături de întreaga noastră oștire, bravi soldați, atât ai Țării, cât și ai Credinței.

## PRIESTS OF THE VÂLCEA COUNTY IN THE WAR FOR THE NATION'S REUNION, 1916-1919

The present text aims to encompass the vast professional community of Church servants of the Vâlcea County, who, by their selflessness and their self-sacrifice – now and then the absolute one – proved to be brave soldiers of the Homeland as well as of Faith, alongside our entire army.

**Keywords:** military priest / confessor, sisters of charity, nurses, volunteer Theology students, Romanian Red Cross, typhoid fever epidemic, etc.

### NOTE

- 1 Arhiepiscopia Râmnicului.
- 2 *Biserica Ortodoxă Română*, XL, nr. 5-6, 1916, p. 359.
- 3 Cf. Liviu Maior, *Doi ani mai devreme. Ardeleni, bucovineni și basarabeni în război. 1914-1916*, Edit. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2016, pp. 140-141.
- 4 Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu, *Preoți în lupta pentru făurirea României Mari. 1916-1919*, Edit. Europa Nova, București, 2000, doc. nr. 13, p. 15.
- 5 *Biserica Ortodoxă Română*, XL, nr. 5-6, 1916, p. 367.
- 6 *Ibidem*, p. 373.
- 7 Laurențiu Rădoi, *Vâlcea, vatră de cultură și spiritualitate românească*, Edit. Alma Mater, Sibiu, 2012, p. 493.
- 8 Cf. Constantin Nazarie, *Activitatea preoților de armată în Campania din 1916-1918*, Imprimeria Ministerului Cultelor și Artelor, București, 1920, p. 35; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 257, p. 428; Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, (Edit.) Știința, Chișinău, 1993, p. 404.
- 9 *Ibidem; Ibidem*.
- 10 *Ibidem*, p. 12.
- 11 Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 13, p. 13.
- 12 Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 4/1916, f. 11.
- 13 Constantin Nazarie, *op. cit.*, pp. 90-91; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 58-59, pp. 70-71.
- 14 Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 35/1911-1913, f. 6-9.
- 15 *Ibidem*, f. 28.
- 16 Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 99; Grigore N. Popescu, *Preoțimea română și Întregirea Neamului: chipuri, fapte, suferințe și fapte pentru viitor*, vol. I, Tipografia Vremea, (București), 1940, pp. 124, 134, 138; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, p. 462.
- 17 S. J. A. N. Vâlcea, col. *Manuscrite*, nr. 164, f. 1v-2.
- 18 Idem, nr. 168, f. 34-44. Vezi Dumitru Garoafă, *Vâlceni în captivitatea lagărelor de prizonieri din Germania, Austro-Ungaria și teritoriul ocupat*, în *Istoricul și arhivistul Tudor Rădoi la 65 de ani*, Edit. Universitaria, Craiova, 2018, pp. 493-494.
- 19 *Ibidem*, f. 52-59.
- 20 Idem, nr. 164, f. 1v-2, 10, 40.
- 21 Idem, nr. 165 și 168.
- 22 Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 48/1905-1919, f. 2v-3, 10-12.
- 23 Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 131.
- 24 Constantin Nazarie, *op. cit.*, pp. 52-53.
- 25 *Ibidem*, p. 53.
- 26 Cf. Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, p. 463.
- 27 Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 48/1905-1919, f. 2v-3; Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 131; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, p. 462.
- 28 Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, vol. I, Edit. Saeculum I.O., București, 1998, p. 164.
- 29 Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 93/1922-1929, f. 19.
- 30 *Ibidem*, f. 35v.
- 31 *Ibidem*, f. 36v.
- 32 *Ibidem*.
- 33 Idem, dos. 45/ 1911-1924, f. 19-25.
- 34 La 18 februarie 1910 se căsătorește cu Elena N.C. Greceanu, fiica proprietarilor Nicolae și Lucreția Greceanu din Măldărești, stabilindu-și domiciliul în orașul Rm. Vâlcea (*Ibidem*, f. 25.).
- 35 *Ibidem*, f. 17.
- 36 S. J. A. N. Vâlcea, fond *Prefectura Județului Vâlcea*, dos. 11/1921, f. 152.
- 37 Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 45/ 1911-1924, f. 7, 13.
- 38 *Ibidem*, f. 6.
- 39 S. J. A. N. Vâlcea, Fond familial *Urșianu*, C, dos. 1/1887-1924, f. 2.
- 40 Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 25/1914-1919, f. 6, 18, 27bis.
- 41 Idem, dos. 34/ 1915-1926, vol. I, f. 91-92.
- 42 S. J. A. N. Vâlcea, colecția *Documente istorice*, pachet CCXXXV (235)/I, f. 1. La Ciurea, lângă Iași, în noaptea de 1/13 ianuarie 1917, deraiază un tren arhiplin, care venea de la Galați, doldora de oameni care fugeau din calea războiului, fiind considerat cel mai cumplit

- accident feroviar din România și, după alte surse, cea mai mare catastrofă de acest fel din lume, în intervalul 1830-1930. Pentru această problemă, vezi pe larg Dorin Stănescu, *Cea mai mare catastrofă din istoria Căilor Ferate Române: 1/13 ianuarie 1917*, în *Historia*, an XIV, nr. 151, 2014, pp. 56-61.
- 43** Idem, Fond familial *Urșianu*, C, dos. 7/1920-1949, f. 20.
- 44** Idem, colecția *Documente istorice*, pachet CCXXXV (235)/1, f. 1-2. Se recăsătorește cu Valerian-Ioan Urșianu, zis *Bibi*, din localitatea Gușoeni, județul Vâlcea (4 noiembrie 1927; Idem, Fond familial *Urșianu*, C, dos. 7/1920-1949, f. 18), căsătorie în urma căreia vor rezulta doi copii: cunoscuta regizoare de film Malvina Urșianu (1927-2015) (*Enciclopedia județului Vâlcea*, vol. 1 (coord.: Ion Soare), Edit. *Fortuna*, Rm. Vâlcea, 2010, p. 892) și Ioan/Ionel.
- 45** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 25/ 1916-1930, f. 38, 46.
- 46** *Ibidem*, f. 47.
- 47** *Ibidem*, f. 50.
- 48** Idem, dos. 34/1915-1926, vol. 1, f. 183-183v.
- 49** Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 99; Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 129; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, p. 462.
- 50** S. J. A. N. Vâlcea, fond *Prefectura județului Vâlcea*, dos. 9/1917, f. 73.
- 51** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 3/1916, f. 81.
- 52** Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, p. 442.
- 53** Cf. Constantin Popian, *O viață de om (1882-1969)*, vol. II (1913-1944), Edit. *Agnos*, Sibiu, pp. 67-68.
- 54** Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 61; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, p. 442.
- 55** Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 145, p. 191.
- 56** Idem, doc. nr. 151, p. 200.
- 57** Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 61; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, pp. 442-443.
- 58** Cf. Tudor Popescu, *Preoți participanți la războiul de la 1916-1918*, în *Mitropolia Olteniei*, nr. 10-12, 1978, p. 773; Laurențiu Rădoi, *op. cit.*, p. 495.
- 59** Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 54; Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 99.
- 60** Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, pp. 123, 133.
- 61** Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 54; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 257, p. 439.
- 62** Cf. Petre Bardașu, *Studii de istorie*, Ed. îngrijită de Aneta Bardașu și Dumitru Lazăr, prefață de Horia Nestorescu-Bălcești, Edit. *Conphys*, Rm. Vâlcea, 2002, p. 88.
- 63** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 35/1910-1911, f. 11.
- 64** Constantin Nazarie, *op. cit.*, pp. 44-45; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 257, pp. 433-434; Laurențiu Rădoi, *op. cit.*, p. 495.
- 65** *Ibidem*, pp. 100, 103.
- 66** Cf. Pr. Ioan Negoescu-Hagi, *Călătoria la Locurile Sfinte-Ierusalim. 1908*, Ed. îngrijită, adăugită și introdusă de dr. Ion și Silvia Negoescu, Edit. *Dacia*, Cluj-Napoca, 2008, p. 110.
- 67** *Ibidem*, pp. 111-113.
- 68** *Ibidem*, p. 117; Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, pp. 131, 133.
- 69** *Ibidem*, pp. 117 și urm.; Petre Bardașu, *op. cit.*, p. 90.
- 70** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 43/1911-1923, f. 38.
- 71** *Ibidem*, f. 44-45.
- 72** *Ibidem*, f. 47.
- 73** S. J. A. N. Vâlcea, fond *Prefectura județului Vâlcea*, dos. 11/1921, f. 152.
- 74** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 43/1911-1923, f. 32v.
- 75** *Ibidem*, f. 19.
- 76** *Ibidem*, f. 3.
- 77** *Ibidem*, f. 8.
- 78** În 1925, avea vârsta de 74 ani (Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 36/1906-1930, f. 83).
- 79** *Ibidem*, f. 41, 66.
- 80** *Ibidem*, f. 11, 15.
- 81** Fostul titular, iconomul Gheorghe Niculescu a fost desemnat director al Seminarului Eparhial (*Ibidem*, f. 67).
- 82** Postul fiind vacant, ca urmare a decesului pr. Constantin Ionescu (*Ibidem*, f. 70-71).
- 83** *Ibidem*, f. 2v.
- 84** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 1518/C, f. 4-4v, 18.
- 85** *Ibidem*, f. 1; *Anuarul Episcopiei Râmnicului-Noul Severin pe anii 1921-1925*, București, 1925, p. 507.
- 86** Idem, dos. 3/1916, f. 81.
- 87** Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 58; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 257, p. 441; Laurențiu Rădoi, *op. cit.*, p. 496.
- 88** *Ibidem*, p. 101, 103; Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 141.
- 89** *Anuarul... pe anii 1921-1925*, pp. 522, 706.
- 90** Grigore N. Popescu, *op. cit.*, pp. 121, 142; Laurențiu Rădoi, *op. cit.*, p. 496.
- 91** *Viața bisericească în Oltenia. Anuarul Mitropoliei Olteniei, Râmnicului și Severinului*, București, 1941, p. 751.
- 92** Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, p. 142.
- 93** Idem, doc. nr. 123, pp. 157-158.
- 94** Idem, pp. XVIII-XIX.
- 95** Idem, doc. nr. 125, pp. 159-161.
- 96** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 34/1915-1930, vol. 1, f. 75bis.
- 97** Idem, dos. 1565/C, f. 2v-6, 12.
- 98** *Ibidem*, f. 1-3.
- 99** Meletie Răuțu, *Monografia ecleziastică a județului Vâlcea*, Imprimeria județului și a comunei Rm. Vâlcea, Rm. Vâlcea, 1908.
- 100** Cf. Nicolae Angelescu, *Memoriile unui om obscur. Contribuții la istoria Râmnicului Vâlcei*, Ed. critică, cuvânt înainte și note Liliana Beu, Tiberiu Aniniș, Ion Soare, Rm. Vâlcea, Edit. *Adriano*, 2005, p. 53.
- 101** Distins cărturar, cu studii făcute la Facultatea de Teologie din Kiev și fost director al Seminarului *Sf. Nicolae* din Rm. Vâlcea (*Ibidem*, p. 54).
- 102** Funcționa în casele sale de pe strada Dorobanți, obiectul de activitate al acesteia constând în fabricarea lumânărilor din ceară curată, ci nu din surrogate cum se practica până atunci, care afectau, cu timpul, calitatea picturilor bisericești (*Ibidem*).
- 103** *Ibidem*; Petre Bardașu, *op. cit.*, p. 95.
- 104** Locația era situată la Teatrul *Adreani*, rechiziționat din 17 august 1916, care pe timpul ocupației a servit drept

- grajd pentru cai și lagăr de prizonieri (S. J. A. N. Vâlcea, fond *Prefectura județului Vâlcea*, dos. 9/1918, f. 566).
- 105** Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 74-75; Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 257, p. 451.
- 106** *Ibidem*, p. 75; *Ibidem*.
- 107** Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 199, p. 311 și doc. nr. 203, p. 330.
- 108** Cf. Constantin Nazarie, *op. cit.*, p. 75.
- 109** Petre Bardașu, *op. cit.*, p. 61.
- 110** *Ibidem*, p. 96. Pentru avatarurile ultimei părți a vieții acestui pastor și cărturar de excepție al Vâlcii, vezi Nicolae Angelescu, *op. cit.*, pp. 54-55.
- 111** *Viața bisericească în Oltenia. Anuarul Mitropoliei Olteniei...*, pp. 683-684.
- 112** În petiția din 8 octombrie 1918 adresată episcopului Râmnicului, acesta îi semnala, că nici până în acel moment nu era „hirotisit în regulă duhovnic”, deoarece episcopul de atunci – Sofronie Vulpescu, s-a limitat să-i trimită pe frontul din Ardeal o simplă carte poștală, prin care îl împuternicea în această calitate (Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 1411/C, f. 199-199v).
- 113** Gheorghe Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 257, p. 446; Laurențiu Rădoi, *op. cit.*, p. 497.
- 114** *Idem*, doc. nr. 215, p. 362.
- 115** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 52/1914-1922, f. 25.
- 116** S. J. A. N. Vâlcea, fond *Prefectura județului Vâlcea*, dos. 11/1921, f. 153.
- 117** Grigore N. Popescu, *op. cit.*, p. 114.
- 118** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 26/1940-1942, f. 7.
- 119** Despre circumstanțele înscrierii, ca voluntari, a grupului celor 10 studenți și câțiva seminariști olteni, la Serviciul Sanitar craiovean, precum și trăirile acestora pe timpul retragerii și refacerii în Moldova, vezi pe larg pr. Elefterie D. Marinescu, *Amintiri din Primul Război Mondial*, în *M.O.*, an XXX, nr. 10-12, 1978, pp. 783-788.
- 120** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 26/1940-1942, f. 13; pr. Elefterie D. Marinescu, *op. cit.*, p. 785.
- 121** *Ibidem*, f. 13-15.
- 122** *Ibidem*, f. 13.
- 123** *Idem*, dos. 3227/C, f. 3.
- 124** *Ibidem*, f. 1-1v.
- 125** *Idem*, dos. 1491/C, f. 26.
- 126** *Ibidem*, f. 72.
- 127** *Ibidem*, f. 26v.
- 128** *Idem*, dos. 72/1911-1948, f. 1-3v.
- 129** La 22 septembrie 1913 s-a pus piatra de fundație a noului local al Seminarului, solemnitate la care a participat P.S. Sofronie Vulpescu, proaspăt episcop al Eparhiei Râmnicului (1913-1918), ministrul Cultelor și Instrucțiunii – C. G. Dissescu, numeroși preoți și notabilitățile orașului (Cf. Petre Gârboviceanu, *Seminarul din Râmnicu-Vâlcei*, în *Biserica Ortodoxă Română*, XXXVII, nr. 7, 1913, pp. 498-518).
- 130** Seminarul Teologic *Sf. Nicolae* din Rm. Vâlcea a fost înființat în anul 1837, iar, prin aplicarea Legii asupra clerului și seminariilor (1901), este desființat. În anul școlar 1907-1908, datorită străduințelor pr. Petre Gârboviceanu, pe atunci administrator al Casei Bisericilor, este reînființat, dar cursurile s-au desfășurat la mănăstirea Bistrița până în anul 1911, când este transferat în localul vechiului seminar (*Ibidem*, pp. 499-503).
- 131** Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 89.
- 132** *Ibidem*.
- 133** *Ibidem*.
- 134** La 16 noiembrie/2 decembrie 1918, superioara mănăstirii – Varvara Dimitrescu, raporta Episcopiei că monahiile mobilizate – Paisia C. Vasilescu, Varvara și Neonila Predescu, Ecaterina Cazan, Leonida Bărbulescu, Magdalina Cristescu, Melania Dumitrescu și Zenaida Marcu „s-au prezentat și stabilit la mănăstire de la 1 octombrie a.c.” (Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 72/1911-1948, f. 11.)
- 135** S. J. A. N. Vâlcea, fond *Prefectura județului Vâlcea*, dos. 7/1916, f. 25-26.
- 136** Localul acesteia era situat în partea de vest a orașului, în zona periferică a acestuia și în vecinătatea râului Olănești (*Idem*, dos. 4/1918, f. 449).
- 137** Corneliu Tamaș, Petre Bardașu, Sergiu Purece, Horia Nestorescu-Bălcești, *Județul Vâlcea în anii*
- Primului Război Mondial*, vol. II, *Eroii, Bălcești pe Topolog*, 1979, pp. 82-86.
- 138** Născută la 21 aprilie 1888, în comuna Petroșița din județul Dâmbovița, îmbracă haina monahală la Mănăstirea Viforâta (15 martie 1908), apoi se transferă la Mănăstirea Ciorogârta și, de la 1 octombrie 1913, la acest lăcaș vâlcean (Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 273/M, f. 1-1v.)
- 139** S. J. A. N. Vâlcea, fond *Prefectura județului Vâlcea*, dos. 11/ 1921, f. 152.
- 140** Arhiepiscopia Râmnicului, fond *Episcopia Râmnicului-Noul Severin*, dos. 273/M, f. 12.
- 141** Cf. Dumitru Garoafă, *Soarta lăcașurilor de cult vâlcene în anii ocupației străine (1916-1918)*, în *Misiunea*, an V, nr. 1(V), 2018, pp. 111-119.
- 142** *Ibidem*.
- 143** *Idem*, dos. 161/M, f. 18v-19, 21v, 46.
- 144** Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. III, Partea a V-a (1916-1917), Edit. *Humanitas*, București, 1992, p. 25.
- 145** Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 83.
- 146** Gamaliil Vaida, *Mănăstirea Cozia între anii 1916-1918 în lumina documentelor vremii*, în *Mitropolia Olteniei*, nr. 10-12, 1978, p. 793.
- 147** Grigore N. Popescu, *op. cit.*, vol. I, p. 83.
- 148** *Ibidem*, pp. 83-84.
- 149** *Ibidem*, p. 85.
- 150** *Ibidem*, pp. 77-78.
- 151** Cf. Elefterie D. Marinescu, *op. cit.*, p. 788.
- 152** Cf. C. Nazarie, *op. cit.*, p. 91; Gh. Nicolescu et alii, *op. cit.*, doc. nr. 257, p. 460.
- 153** Vezi pe larg Gherasim Piteșteanul, *Slujitori bisericești din Eparhia Râmnicului și Argeșului în timpul ocupației străine. 1916-1918*, în *M.O.*, nr. 10-12, 1978, pp. 760-767; Laurențiu Rădoi, *op. cit.*, pp. 490-493. Mulțumesc pe această cale d-nei Rodica Boco și d-lui Nicolae Bălașa, care mi-au fost de un real folos în tehnoredactarea și procesarea materialului de față (n. ns.: D.G.)